

TEMADAG

Lær om skolelivet med sygdom

Hvert sjette barn har en kronisk sygdom, som udfordrer hverdagen i skolen. Klassens viden og forståelse er en vigtig hjælp, der gør skolelivet nemmere.

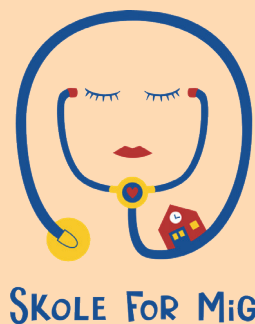

6.-9. klasse

En hel undervisningsdag, der gør eleverne bevidste om livet med sygdom gennem dilemmarefleksioner og paneldiskussioner. Temadagen:

- ▶ Giver konkrete redskaber til at forbygge mistrivsel.
- ▶ Lever op til fagmål fra Undervisningsministeriet.
- ▶ Kræver minimal forberedelsestid:
 - Print 1 bold til alle elever (bilag)
 - Print 1 plakat i A3 (bilag)

EGMONT
Fonden

SKOLE FOR MIG

Baggrund for materialet

I hver skoleklasse sidder der i gennemsnit flere end tre elever, der er ramt af en kronisk eller langvarig sygdom. Det er fysiske lidelser som diabetes, gigt, astma, allergi, hjertesygdomme og epilepsi, og det er psykiske lidelser som angst, spiseforstyrrelser og depression.

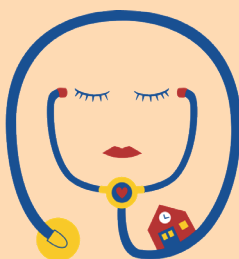
Når alle elever i klassen ved, hvordan de skal forholde sig i de særlige situationer, der kan opstå i relation til sygdom, giver det tryghed for de børn, der er ramt – ligesom det giver en tryghed for forældre, klassekammerater og læreren.

Denne temadag kan være en hjælp.

TEMADAGEN klæder eleverne på til at være gode klassekammerater ved at give dem en fælles forståelse af og redskaber til at imødekomme nogle af de udfordringer, som særligt børn med sygdom oplever i skolen. Temadagens aktiviteter tager udgangspunkt i de konkrete problemstillinger som børn med sygdom oplever, men er samtidig et forebyggende trivselsredskab, der gavner hele klassen. Dagen kan derfor med fordel indgå i skolens Trivselsuge.

Temadagen kan både bruges som heldagsundervisning eller fordelt over flere moduler – alt efter, hvad der passer jeres klasse bedst. Hvis I har lyst til at arbejde videre med emnet, kan I finde flere redskaber og øvelser på www.skoleformig.dk. Det vil være hensigtsmæssigt at medtage temadagen som en del af årshjulet, så jeres skole kontinuerligt sikrer opmærksomhed på et område, der lovgivningsmæssigt stilles krav om, at I imødekommer.

UNDERVISNINGSMATERIALET bygger på danske og udenlandske videnskabelige studier, der viser, at børn med sygdom har behov for deres kammeraters viden om – og forståelse for – deres situation. Desuden bygger det på viden fra interviews og børnepaneler med sygdomsramte børn samt interviews med forældre og lærere.

SKOLE FOR MIG er et projekt under Danske Patienter, som er støttet af Egmont Fonden.

Skole for mig ønsker at medvirke til at udbrede viden om, hvordan elever med langvarig og kronisk sygdom bliver en naturlig del af fællesskabet i skolen – også når de ikke kan være fysisk til stede.

På www.skoleformig.dk finder du mere viden om skolebørn med sygdom – og konkrete redskaber, der kan afhjælpe deres udfordringer.

Indhold

Dagens formål	4
Fagmål fra undervisningsministeriet	5
MODUL 1 "Vi kender alle til sygdom"	6
Del 1 Hvad er sygdom?	7
Del 2 Hvilke sygdomme kender I?	9
Del 3 Hvordan er det at have en sygdom?	10
MODUL 2 Sygdomsdilemma	11
Del 1 Hvilke dilemmaer kan sygdom medføre?	12
Del 2 Mads & Monopolet	14
Del 3 Paneldiskussion	15
MODUL 3 "Vi hakker af"	16
Del 1 Hvordan hjælper vi hinanden?	17
Del 2 Hvem har bolden?	19
Del 3 Afrunding	21
BILAG	
‘Hvem har bolden’	
HAK-plakat	

Dagens formål

Formålet med temadagen er ikke, at eleverne skal blive eksperter i en eller flere sygdomme. Temadagen skal give eleverne en forståelse for, at alle kan blive ramt af sygdom – og at sygdommens negative konsekvenser bliver mindre, når man hjælper og støtter hinanden.

Med indsigt i nogle af de udfordringer, børn med sygdom kan have, får eleverne en bedre forståelse af, hvordan de kan medvirke til at skabe:

- ▶ Mindre stigmatisering og udelukkelse
- ▶ Mere omsorg og forståelse
- ▶ Mere accept af elever med andre livsvilkår

Gode råd til dagen:

- ▶ Diskuter i lærerteamet, hvordan dagen bedst kan gennemføres – og involver AKT-teamet
- ▶ Hav den samme lærer på klassen hele dagen – eventuelt to, hvis det kan lade sig gøre
- ▶ Gennemfør modulerne konsekvent i indhold og rækkefølge
- ▶ Få eventuelt nogle udefra til at komme og fortælle om en specifik sygdom – enten før eller efter temadagen
- ▶ Henvend dig til en inklusionspædagog eller et ressource-team, hvis nogle af eleverne bliver særligt følelsesmæssigt påvirket af at tale om sygdom

Fagmål fra undervisningsministeriet

Undervisningsmaterialet fra Skole for mig lever op til Undervisningsministeriets fagmål for de enkelte klassetrin.

Obligatoriske læringsmål 6.-9. klasse:

6.-9. KLASSE

Sundhed og trivsel

Undervisningen skal bidrage til at udvikle elevernes forståelse af sundhed, trivsel og seksualitet som væsentlige aspekter af menneskets liv, der påvirkes af det samfund, man lever i. Undervisningens udgangspunkt er fortsat et bredt og positivt sundhedsbegreb, hvor der sættes fokus på såvel livskvalitet og trivsel som viden om sundhedsmæssige faktorer, der er særligt relevante for unge.

Hovedvægten lægges på kulturelle, sociale og samfundsmæssige dimensioner af sundhed. Overvejelser vedrørende rettigheder, ulighed og demokrati skal inddrages. Det er i denne sammenhæng vigtigt, at disse komplekse forhold bliver koblet til elevernes egne erfaringer, undren og nære miljø for at skabe muligheder for identifikation og engagement for eleverne.

Det er centralt, at eleverne udvikler en forståelse af dem selv som aktive og kompetente deltagere i processer, der kan fremme trivsel og sundhed for dem selv og andre

Innovation og Entreprenørskab

Temadagen er orienteret mod varierede og praksisorienterede undervisningsformer, hvor der er fokus på elevernes kompetencer til at skabe, udvikle og handle. Innovation og entreprenørskab lægger vægt på elevernes proces og evner til at organisere, kommunikere og samarbejde.

7.-9. KLASSE

Samfundsfag

Eleverne kan deltage aktivt i en debat – og de kan lytte til modpartens argumenter, analysere dem og respondere på dem.

Eleverne skal i faget samfundsfag opnå viden og færdigheder, så de kan tage reflekteret stilling til samfundet og dets udvikling. Eleverne skal opnå kompetencer til aktiv deltagelse i et demokratisk samfund.

Stk. 2. Eleverne skal opnå forudsætninger for udvikling af kritisk tænkning og et værdigrundlag, så de kan deltage kvalificeret og engageret i samfundet. Eleverne skal opnå forståelse af, hvordan mennesker både påvirkes af og kan påvirke samfundet, og de skal kunne forstå hverdagslivet i et samfundsmæssigt perspektiv.

Stk. 3. Eleverne skal forholde sig til demokratiske grundværdier og spilleregler med henblik på deres egen deltagelse i samfundet.

MODUL 1

“Vi kender alle til sygdom”

Du skal bruge ...

- ▶ En skærm til videovisning
- ▶ Smartboard eller tavle

Samlet tidsforbrug:
70 minutter

Del 1. Hvad er sygdom?

Varighed: 25 minutter

Begrundelse

Sygdom er et livsvilkår. Denne øvelse skal gøre det tydeligt, at emnet er relevant for alle, og dermed aktivere elevernes interesse og indlevelse.

Formål

- ▶ At synliggøre klassens eksisterende viden
- ▶ At give eleverne mulighed for at relatere sig til temaet

Metode

- ▶ Lærerstyret fokuseret dialog i klassen

Sådan gør du

Indled med at se en video med en elev, der har en sygdom. Vi har samlet nogle gode videoeksempler på www.skoleformig.dk.

Stil herefter spørgsmål til eleverne, som kan åbne for en dialog i klassen – for eksempel om konkret viden om sygdomme. Diskuter de påvirkninger, som sygdommen kan have for både personen selv og for omgivelserne.

Det er vigtigt at stille åbne spørgsmål, som synliggør elevernes forhåndsviden. Det er en forudsætning for deres engagement og ejerskab i forhold til emnet.

Hvis underviser selv har en historie, der egner sig til emnet, kan det være hensigtsmæssigt at fortælle den her.

Forslag til spørgsmål:

- ▶ Kender du nogen, som fejler noget, der varer længe eller måske for altid?
- ▶ Eller som der af en eller anden grund skal tages særligt hensyn til?
- ▶ Ved du, hvad det betyder for deres liv at have en langvarig sygdom?

Kom gerne ind på, hvorvidt det er fysiske eller psykiske sygdomme – og hvilke hensyn der kræves alt efter typen af sygdom. Desuden hvorvidt det er kortvarige, langvarige (varer over tre måneder) eller kroniske sygdomme (varer hele livet)..

De konkrete ting, som eleverne bidrager med, skrives synligt på tavlen.

Fysisk kontra psykisk sygdom

Fysisk sygdom kan have psykiske virkninger, og psykisk sygdom kan have fysiske virkninger.

Lad eleverne komme med eksempler fra deres egen verden på, hvordan det kan lade sig gøre.

Del 2. Hvilke sygdomme kender I?

Varighed: 15 minutter

Begrundelse

Skemaet er tænkt til at fungere som en opsamling af den dialog, der er i klassen. Konkret opsat viden i et skema gør det nemmere at huske information.

Formål

- ▶ At klassens samlede viden tydeliggøres
- ▶ At indholdet i dialogen bliver konkret og billedliggjort

Metode

- ▶ Lærerstyret fokuseret dialog i klassen

Sådan gør du

Klassen skal i fællesskab udfylde et skema over sygdomme – enten på smartboardet eller tavlen. Start med at skrive sygdommens navn og udfyld dernæst felter, der viser klassens kendskab til sygdommens konsekvenser. Felterne kan for eksempel være: Er den kortvarig? Er den kronisk? Smitter den? Hvilke hensyn skal andre tage? Hvilke hensyn skal den sygdomsramte selv tage?

Spørgsmålene i skemaet er relevante for eleverne at kende svarene på. Vær dog opmærksom på, om der er omstændigheder blandt nogle i klassen, som gør, at det kan være for følsomt at tale om en specifik diagnoses dødelighed. Involver eventuelt AKT-gruppen.

Del 3. Hvordan er det at have en sygdom?

Varighed: 30 minutter

Begrundelse

Det er nemmere at forstå noget, man selv har oplevet. Derfor skal eleverne reflektere over, hvordan det må føles at være syg.

Formål

- ▶ At tilføre ny viden om sygdom og de udfordringer, det kan give
- ▶ At skabe forståelse og nye holdninger

Metode

- ▶ Lærerstyret fokuseret dialog i klassen

Sådan gør du

Lad eleverne sætte ord på, hvordan følgende situationer kan føles:

1. At man selv kan vælge, om man vil være med i en aktivitet.
2. At man bliver holdt uden for af andre.
3. At man ikke er i stand til at deltage i en aktivitet.
4. At man har været længe væk fra klassen.

Skriv deres overvejelser ned på papir eller op på tavlen.

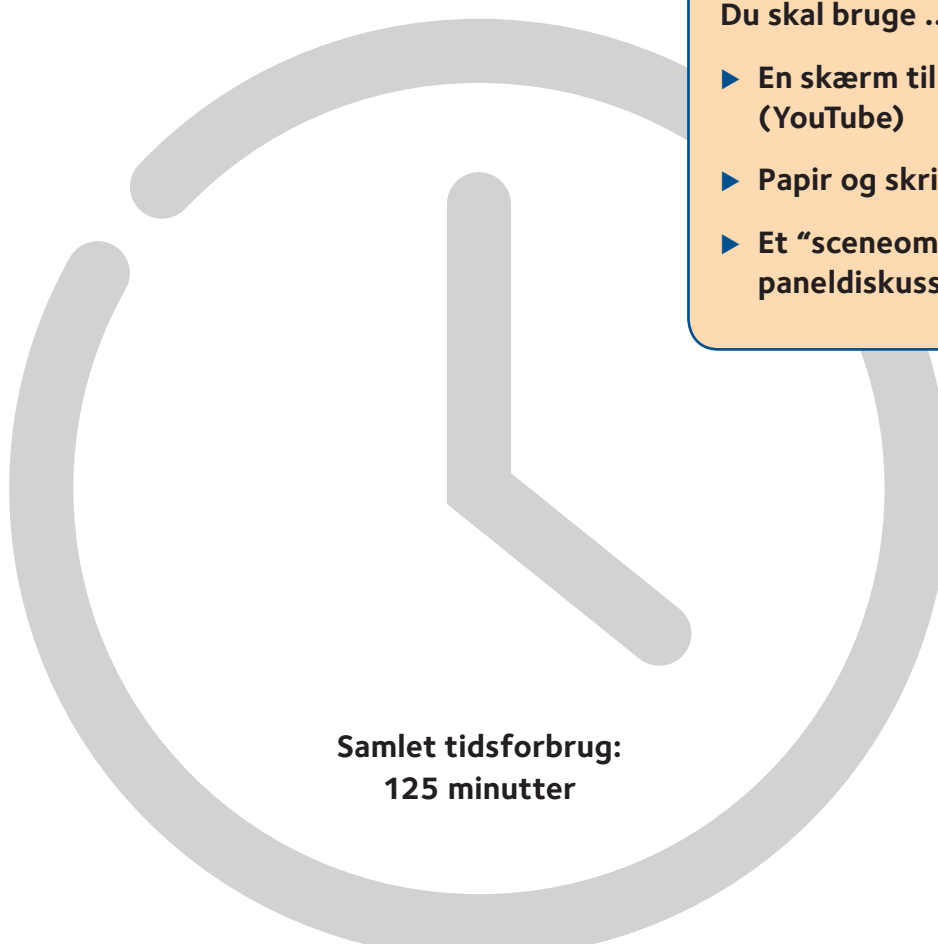
Stil herefter følgende spørgsmål:

- ▶ Hvilken forskel er der på, om det er en kortvarig, langvarig eller kronisk sygdom, der er årsag til, at man ikke kan være med?
- ▶ Hvordan er det at komme tilbage, hvis man har været længe væk fra klassen?
- ▶ Hvad ville være det vigtigste for dig, hvis det var dig, der var syg og ikke kunne deltage på niveau med de andre?

Svarene skrives igen ned på papir eller op på tavlen – de kan eventuelt bruges senere på dagen.

MODUL 2

“Sygdomsdilemma”

Du skal bruge ...

- ▶ En skærm til videovisning (YouTube)
- ▶ Papir og skriveredskaber
- ▶ Et “sceneområde” til paneldiskussion

Samlet tidsforbrug:
125 minutter

Del 1. Hvilke dilemmaer kan sygdom medføre?

Varighed: 20 minutter

Begrundelse

Et dilemma er en situation, hvor valget mellem to alternative muligheder er vanskeligt – uanset hvilket valg, man træffer, vil der være negative konsekvenser. For at træffe et valg kræver det, at man vurderer fordele og ulemper ved flere tænkelige scenarier og i sidste ende tager stilling til opfattelser og egne værdier.

Mange børn med sygdom befinder sig dagligt i dilemmaer. Og med denne øvelse kan eleverne få et indblik i – og forhåbentlig en forståelse af – hvordan det er.

Formål

- ▶ At eleverne tænker selvstændigt, undersøger, formulerer og argumenterer

Metode

- ▶ Dilemma som pædagogisk metode

Sådan gør du

Læs et eller flere eksempler på dilemmaer op for klassen – og bed dem om at være opmærksomme på, hvilke værdier der er i spil og hvordan de kommer i konflikt med hinanden. Eleverne skal tænke over, hvad deres konkrete råd til brevsriverne vil være og hvilke konsekvenser handlemulighederne vil medføre.

Eksempler på dilemmaer:

1. En kammerat i min klasse har fået særlige rettigheder på skolen, fordi hun har en sygdom. Jeg – og mange andre i klassen – er i tvivl om, hvorvidt hun (mis)bruger sin diagnose, så der bliver taget særligt hensyn til hende. For eksempel er hun tit inde i alle frikvarterer, hun bliver fritaget for idrætsundervisningen og hun møder senere, fordi hun er "træt". Jeg også tit træt, og jeg har altså ikke lov til at møde senere af den grund! Og hun virker frisk nok, når hun så ankommer med make-up ved 10 tiden. *Er det rimeligt, at hun har lov til ting vi andre ikke må, bare fordi hun har astma?*

2. Jeg er en dreng i 7. klasse, som har et spørgsmål. Jeg har været væk fra skolen i meget lang tid, fordi jeg fik kræft og skulle indlægges. I al den tid har min lærer slet ikke kontaktet mig, og jeg har kun haft besøg af en god ven fra min parallelklasse. Jeg er nu rask nok til at begynde i skolen igen, og mine forældre siger hele tiden, at nu skal jeg i gang. Men jeg synes det er meget svært, og får helt ondt i maven ved tanken om at skulle møde de andre igen. Det er som om, jeg slet ikke er en del af klassen mere.
Har I en idé til, hvad jeg kan gøre?
3. Jeg har glædet mig rigtig meget til lejrturen her i 8. klasse, men nu viser det sig, at vi skal cykle rundt på Bornholm, og fordi jeg har en hjertefejl, kan jeg ikke cykle så langt. De andre i klassen glæder sig til turen, men jeg er virkelig ked af, at der slet ikke tages hensyn til mig, for den tur udelukker mig fra at være med.
Hvad kan jeg gøre?
4. Jeg er en pige på 13 år, der går i 7. klasse. Jeg er rigtig ked af, at mine lærere og klassekammerater ikke tror på det jeg siger. Jeg har gigt, som er en sygdom der varierer meget. Nogle gange er jeg helt frisk og nærmest ikke mærket af gigten, og andre gange har jeg virkelig mange smerter. Jeg kan godt forstå, at det kan virke mærkeligt, men sådan er det.
Hvordan kan jeg trænge igennem til dem, så de forstår?

Del 2. Mads & Monopolet

Varighed: 15 minutter

Begrundelse

Ved at se et eksempel på en paneldiskussion, får eleverne en fornemmelse af, hvordan en paneldiskussion forløber.

Formål

- ▶ At kvalificere den efterfølgende paneldiskussion

Metode

- ▶ Video på YouTube

Sådan gør du

Find episoden "Mads & Monopolet – Velfærdsstaten" på YouTube. Episoden indeholder ikke et dilemma fra en lytter, men det er et eksempel på, hvordan panelet debatterer og argumenterer, og på ordstyrerens rolle.

Hvis alle elever i klassen i forvejen kender til Mads & Monopolet og paneldiskussioner, kan I springe direkte videre til næste del af temadagen.

Del 3. Paneldiskussion

Varighed: 90 minutter

Begrundelse

Paneldiskussionen tydeliggør de dilemmaer, som mange syge elever befinder sig i dagligt.

Formål

- ▶ At eleverne oplever kammeraters dilemmaer fra flere sider – og italesætter det

Metode

- ▶ Diskussion i form af paneldebat

Sådan gør du

Eleverne skal deles ind i grupper på fire eller fem. Hver gruppe har 10 minutter til at formulere et kort brev, der er skrevet som om de personligt står i et aktuelt dilemma, hvor sygdom og skolegang er omdrejningspunktet.

Imens eleverne skriver breve, kan du indrette et "sceneområde" et sted i klassen. Her skal grupperne skiftes til at sidde i panel og diskutere de dilemmaer, der er formuleret i brevene.

Grupperne skal bytte breve med hinanden, og hver gruppe skal udpege en panelordstyrer – eventuelt med lærerhjælp. Panelordstyrerens rolle er at læse brevet op og stille spørgsmål, der får hele panelet involveret. Samtidig skal ordstyreren sikre, at dilemmaet bliver foldet ud.

Panelet diskuterer foran klassen, mens klassens øvrige elever er aktivt lyttende. Hver gruppe har cirka 15 minutter i panelet, hvorefter en ny gruppe skal på scenen.

Når alle grupper har været på scenen, er det vigtigt, at der bliver rundet af efter debatten, så alle er okay med, hvad der er blevet sagt.

MODUL 3

“Vi hakker af”

Du skal bruge ...

- ▶ Bolde til alle elever i klassen (print ud fra bilag eller www.skoleformig.dk)
- ▶ HAK-plakaten i A3 størrelse (print ud fra bilag eller www.skoleformig.dk)
- ▶ Skriveredskaber
- ▶ Lamineringsmaskine

Samlet tidsforbrug:
80 minutter

Del 1. Hvordan hjælper vi hinanden?

Varighed: 35 minutter

Begrundelse

For børn med langvarig sygdom er fællesskabet med klassen vigtigt – og desværre svært at bevare. Samtidig har de ikke lyst til at skille sig ud. De vil bare at være som alle andre.

Det er baggrunden for, at vi har udviklet denne plakat, der skal minde eleverne om at holde kontakten med hinanden ved sygdom – både ved længerevarende og kortere fravær.

Øvelsen er tænkt som et redskab til at italesætte, og derefter synliggøre, de nye aftaler klassen har lavet – og til at skabe forståelse for, at alle hører til i fællesskabet. Også selvom de ikke er fysisk til stede i klassen.

Formål

- ▶ At skabe basis for nye handlinger
- ▶ At beslutte, hvordan I vil støtte og hjælpe hinanden i denne klasse

Metode

- ▶ Lærerstyret fokuseret dialog i klassen

Sådan gør du

Print ét eksemplar af HAK-plakaten ud i A3 format. Du finder den bagerst i denne publikation eller på www.skoleformig.dk

Eleverne skal nu diskutere, hvilke aftaler klassen skal have. Brug elevernes indsigt fra dagens arbejde – særligt modul 2 – som inspiration. I kan også blive inspireret af de forslag, som står på næste side.

Udfyld plakaten med aftalerne – og laminer den gerne – og hæng den op et sted, der er synligt, i klassen.

Det kan være en god idé at bruge øvelsen til en hurtig gennemgang i et frikvarter eller i klassens time. Både for at rose det, der fungerer, eller en der har gjort noget særligt, og for at synliggøre det, der ikke fungerer. Samtidig bliver klassens aftaler gentaget, og kommer dermed efterhånden til at sidde på rygraden.

HENSYN

Vi tager hensyn ved at ...

AFFÆRE

Vi tager affære ved at ...

KONTAKT

Vi tager kontakt ved at ...

Forslag til, hvordan I kan udfylde felterne på plakaten:

Vi tager hensyn ved at:

- Være opmærksomme på, om nogen er udenfor
- Være opmærksomme på, hvad vores syge kammerat har brug for
- Acceptere, at nogen har særregler

Vi tager affære ved at:

- Stoppe drilleri
- Kontakte en, der sidder alene
- Finde på en frikvartersleg, hvor alle kan deltage

Vi tager kontakt under sygdom ved at:

- Sende en sms med teksten "god bedring og vi glæder os til at se dig igen"
- Ringe op og høre, hvordan det går
- Gå forbi hjemmet med lektier
- Skrive en mail til eleven og fortælle om dagen i skolen
- Lave en tegning, der kan sendes eller afleveres hjemme af en kammerat

Del 2. Hvem har bolden?

Varighed: 35 minutter

Begrundelse

Det er vigtigt, at det bliver en naturlig vane at kontakte de, der er syge. Dermed bliver alle behandlet ens, og man hører stadigvæk til i klassen, selvom man ikke er til stede. Det gør det nemmere at vende tilbage for den elev, der har været væk længe.

Denne øvelse går ud på at lave et kontaktredekskab. Det er vigtigt, at det er forskellige klassekammerater, der har 'bolden', og dermed ansvar for at kontakte. Det skaber et bedre klima i klassen, når alle bliver kontaktet af alle. Det skal være enkelt og kunne ske i timen.

Formål

- ▶ At klassen sammen tager stilling til, hvordan kontakten ved sygdom skal fungere hos jer

Metode

- ▶ Dialog i klassen

Sådan gør du

Print en 'bold' til hver elev og gør den personlig ved at sætte et billede af eleven på den ene side – enten en tegning eller et foto – og skriv elevens navn. Når bolden er udfyldt skal den lamineres.

Når der er sygdom i klassen, skal den pågældende elevs 'bold' hænges synligt i klassen. Klassekammeraterne skiftes til at "have bolden", og dermed ansvar for at tage kontakt. Brug eventuelt protokollen – det skal ikke være en fast makker, men en ny klassekammerat hver dag.

Den kammerat, der har bolden, får nu til opgave at kontakte den syge elev i overensstemmelse med de kontaktaftaler, klassen har udarbejdet i forbindelse med HAK-plakaten. Eleven får et HAK på tavlen, når det er sket.

Eksempel

Når Sofie er fraværende på grund af sygdom, bliver hendes bold hængt synligt op på tavlen. På tavlen skriver I ugedagene og navnet på de elever, der skal tage kontakt til Sofie, mens hun er væk – i eksemplet er det Peter, der får æren som den første.

Når han har udført opgaven, hakker han af ud for sit navn på tavlen. Dagen efter får Jeppe bolden, hvis Sofie stadigvæk er syg, og Jeppe skriver sit navn, og hakker af på tavlen, når opgaven er udført.

Mandag:

Tirsdag: Peter – SMS

Onsdag: Jeppe – opringning

Torsdag:

Fredag:

Sofie

Lad klassen vælge

Klassen skal vælge, hvad der kan lade sig gøre hos jer. Måske er det kun en gang om ugen, I kan tage kontakt. Er det tilfældet, er det en god idé at lade det være en bestemt dag, så det bliver en fast rutine.

Det er vigtigt, at det bliver overskueligt og nemt, så det fungerer i hverdagen.

Del 3. Afrunding

Varighed: 10 minutter

Når temadagen er slut

Når temadagen er gennemført har klassen fået et sprog og en metode til at tale om vanskelige ting. Det vigtige er nu at bruge det aktivt.

Opfølgende spørgsmål

Som en afslutning på dagen kan eleverne besvare disse opfølgende spørgsmål:

- ▶ Hvad har I fået ud af dagen?
- ▶ Hvad gjorde mest indtryk på jer?
- ▶ Hvad kunne I bedst lide?
- ▶ Hvad husker I af aktiviteter?

BILAG

Hvem har bolden?

Når man er syg og væk fra skole, er det rart at vide, at klassekammeraterne tænker på én.

Hænger dit billede på tavlen, er du en del af klassen, selv om du ikke er tilstede.

Derfor skal du udfylde bolden neden for med dit navn og et billede eller en tegning af dig selv. Så kan din klasse hænge bolden op på tavlen, når du er syg, og skiftes til at have bolden og kontakte dig.

SKOLE FOR MiG
- der har en kronisk eller langvarig sygdom

Støttet af
EGMONT
Fonden

Sådan er en god skoledag for os!

Vi sætter **HAK** når vi tager ...

HENSYN
til vores
klassekammerater

Hvordan gør vi?

AFFÆRE
ved at sørge for,
at alle er med

Hvordan gør vi?

KONTAKT
til dem,
der er syge

Hvordan gør vi?

